

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ

випускної роботи

на здобуття кваліфікаційного рівня бакалавра

зі спеціальності 6.030503 міжнародна економіка

«Зовнішньоекономічна діяльність українських підприємств на ринку зернових культур (на прикладі агропромислової компанії ТОВ «Кернел-Трейд»)»

Виконавець:

Студентка ФМЕ, гр. 43

Семещенко Катерина Михайлівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор кафедри МЕВ

Козак Юрій Георгійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У ринковій економіці велике значення для агропромислових підприємств, на ряду з виробничим процесом, набуває поняття ефективної зовнішньоекономічної діяльності виробників. Особливо гостро ця проблема постає у галузі зернових, яка розвивається в умовах значного конкурентного тиску. Українські підприємства є головною ланкою економічних операцій на ринку зернових культур, бо саме вони здійснюють найбільшу кількість експорту, а також представляють країну на міжнародному ринку.

Однак сфера зовнішньоекономічної діяльності на сьогодні є досить неврегульованою, тому держава має розробляти та удосконалювати законодавчі заходи із регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств, щоб вони забезпечували українським аграріям справедливі ціни закупівлі зерна. Крім того, українським підприємствам на ринку зернових культур потрібно постійно підвищувати свою ефективність, також необхідно постійно нарощувати свій експортний потенціал, бо висока ступінь конкуренції на ринку зерна України призводить до того, що отримувати прибуток у цій сфері стає тяжче. Вищевикладене обумовлює обрану тему та актуальність випускної роботи

Мета дослідження. Метою роботи є дослідження аналізу зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Кернел-трейд», вдосконалення її діяльності та нарощування експортного потенціалу.

Завдання дослідження:

- визначити економічну сутність поняття «зовнішньоекономічна діяльність»;
- проаналізувати фактори і умови зовнішньоекономічної діяльності підприємства в галузі сільського господарства;
- визначити методiku оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств;
- здійснити аналіз зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Кернел-трейд» на ринку зернових культур;
- здійснити SWOT- та PEST- аналіз чинників, які впливають на зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Кернел-трейд»;
- розглянути впровадження збутової програми удосконалення зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Кернел-трейд»;
- розробити заходи щодо нарощування експортного потенціалу діяльності ТОВ «Кернел-трейд» на ринку зернових культур;

Об'єктом дослідження є зовнішньоекономічна діяльність агропромислового підприємства ТОВ «Кернел-трейд» на ринку зернових культур.

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні рішення щодо удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «Кернел-трейд» на ринку зернових культур.

Методи дослідження. Методологічну основу випускної роботи складають теоретичні положення економічної науки, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, монографічна література, присвячена проблемам зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що здійснюють експортну діяльність на ринку зернових культур. При написанні випускної роботи було використано загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу, графічні методи, методи SWOT- та PEST- аналізу.

Інформаційна база дослідження При написанні випускної роботи використовувалися закони України та інші нормативно-правові документи, монографічна та спеціальна наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України, внутрішня звітність ТОВ «Кернел-трейд».

Публікації. За результатами роботи опубліковано статті:

- Семещенко К.М. Аналіз сучасного управління нематеріальними активами пат «Кременчуцька кондитерська фабрика «Рошен» / К.М. Семещенко - Збірник науково-практичних статей. Одеський національний економічний університет. Обліково-економічний факультет (кафедра економічного аналізу). – 2019. – 456 с. (36,56 друк.арк.) – Мова: українська.

- Семещенко К.М. Зовнішньоекономічна діяльність українських підприємств на ринку зернових культур: теоретичні підходи до аналізу / К.М. Семещенко – Збірник наукових робіт та підсумками студентської науково-практичної конференції і «Минуле, Сучасне, Майбутнє», Випуск 9 (м. Одеса, 9 квітня 2019 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – 590 с.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи складає 93 сторінок, у тому числі 10 таблиць та 21 рисуноків, список використаних джерел із 42 найменувань та трьох додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теорико-методичні аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємств на ринку зернових культур»** розглянуто теоретичні аспекти зовнішньоекономічної діяльності на ринках зернових культур, узагальнено чинники, що впливають на розвиток та динаміку зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюють підприємства, досліджено сучасні методики визначення ефективності від міжнародної торгівлі зерновими та визначення фінансових результатів зовнішньоекономічної діяльності підприємства на ринку зернових культур.

У другому розділі **«Аналіз зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Кернел-трейд» на ринку зернових культур»** проведено аналіз організаційної структури ТОВ «Кернел-трейд», проаналізовано основні напрями діяльності, проведено аналіз

показників динаміки та структури міжнародної торгівлі зерновими культурами підприємством, визначено показники фінансової ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства, проаналізовано найбільш значущі чинники негативного та позитивного впливу на здійснення експортної діяльності зернових культур.

У третьому розділі *«Шляхи вдосконалення зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Кернел-трейд» на ринку зернових культур»* запропоновано заходи, що мають підвищити ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства, зокрема нарощування експортного потенціалу ТОВ «Кернел-Трейд» на ринку зернових культур.

ВИСНОВКИ

В ході даної роботи вивчалися такі поняття, як зовнішньоекономічна діяльність та підприємство, та як висновок ми робимо, що зовнішньоекономічна діяльність підприємства на ринку зернових культур в сучасних ринкових умовах, не тільки в Україні, але й в усьому світі, набуває все більшою мірою важливого значення.

На сьогоднішній день, зовнішньоекономічна діяльність стосовно експорту сільськогосподарської продукції стала головним фактором, що вплинув на значний розвиток зернового виробництва. За кількістю експорту Україна займає впевнену позицію на світовому ринку зерна, та українська сільськогосподарська продукція котирується у світі, маючи потужний потенціал експортеру як пшениці, так і в цілому усіх зернових культур.

Експорт зернових культур є надзвичайно важливою функцією збереження позитивного торговельного балансу країни. Ринок зернових культур є системно-інтегрованим ринком українського агропромислового комплексу, який має значний виробничий та експортний потенціал.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства – цілісна система та сукупність заходів щодо планування, організації та контролю, яка забезпечує досягнення підприємством унікальності, визнання та відображення образу в цілому. Підприємство на ринку зернових культур виступає в ролі зернотрейдера - це повноцінний учасник ринку, який бере участь в процесі перерозподілу товарів, підвищує конкурентоспроможність діяльності підприємств, що виробляють певний товар та позбавляє місцевий (регіональний) ринок від надлишку певних видів товарів.

Чинники, які мають вплив на організацію зовнішньоекономічної діяльності підприємств, можна розбити на дві групи: зовнішні та внутрішні. До внутрішніх чинників відносять: масштаби зовнішньоекономічної діяльності; витрати; складність продукції; досвід; контроль. До зовнішніх чинників підприємств відносять: економічна свобода; конкуренція; присутність у державі; ризики. Якщо не проаналізувати ці фактори, які формують систему конкурентного середовища підприємства, неможливо здійснювати практичну роботу на ринку.

Методи аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства ґрунтуються на системному, комплексному вивченні, обчисленні та узагальненні впливу чинників

на результати його зовнішньоекономічної діяльності завдяки обробці спеціальними способами системи джерел інформації для підвищення ефективності зовнішньоекономічних зв'язків.

Продуктивність державного регулювання галузі зернових культур допоможе визначити критерії оцінки продовольчої безпеки і забезпечення їх в законодавчому полі; своєчасні операції інтервенції, засновані на ринкових цінах; використання механізму бюджетних субсидій і обмежень на експорт зерна за об'єктивної неможливості регулювання ринковим механізмом та інтервенційних заходів, використання в критичних ситуаціях, альтернативних методів регулювання ринку; попередню публікацію списку об'єктів державного цінового регулювання та рівня граничних цін, з урахуванням глобальних чинників, що визначають коливання цін; реалізація національної програми економічного розвитку зернового сектора і ринку зерна і програм підвищення конкурентоспроможності переробної промисловості України; моніторинг і контролювання точності надання інформації до державної статистики; посилення співпраці державного сектору з міжнародними недержавними організаціями.

ТОВ «Кернел-трейд» – провідний у світі та найбільший в Україні виробник та експортер соняшникової олії та зернових культур, ключовий постачальник сільськогосподарської продукції з регіону Чорноморського басейну на світові ринки. Компанія служить сполучною ланкою між українськими виробниками сільгосппродукції і міжнародними ринками, займаючи лідируючі позиції в сфері поставок зерна. Підприємство створює додану вартість, завдяки своїй логістичній інфраструктурі, високому рівню компетентності, застосування сучасних підходів в галузі міжнародного маркетингу та продажів, а також використовуючи природні конкурентні переваги сільського господарства України. Агрохолдинг є один з лідерів в сфері надання послуг з перевалки та експорту зерна, рослинного масла і шроту. Компанія здійснює перевалку власного зерна, а також надає послуги третім особам через зерновий термінал «Трансбалктермінал» на базі порту «Чорноморськ».

Дослідивши особливості організаційної структури та напрямів зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Кернел-трейд» було визначено основні чинники, що пливають на цю діяльність. До цих чинників можна віднести як і класичні особливості діяльності будь-якого підприємства агропромислового комплексу, також треба віднести особливості функціонування саме трейдерського підприємства, адже саме трейдерська діяльність замикає ланцюг усіх операцій підприємства.

Також було зазначено, що ТОВ «Кернел-трейд» здійснює дуже широку діяльність у сміжних галузях, а саме найбільшого нарощування земельного банку в Україні, експорт бутильованої соняшникової олії, надання перевалочних та зберігальних послуг в елеваторах та терміналах, але проаналізувавши стає зрозуміло, що усі ці заходи сприяють підвищенню ефективності експортної діяльності підприємства.

Стратегічним напрямком діяльності ТОВ «Кернел-трейд» є продаж власної сільськогосподарської продукції або придбані з них. Ряд підрозділів компанії бере участь в реалізації цього напрямку. Розмежування питань, віднесених до

компетенції кожного відділу і окремих співробітників і ефективного механізму співпраці між відділами та службами сприяє підвищенню ефективності компанії.

Аналіз експортної діяльності ТОВ «Кернел-трейд» яке є одним з лідерів серед експортерів зернових культур в Україні, дозволив виділити певні недоліки у діяльності компанії, які потребують обґрунтування та вирішення у найближчій перспективі. Основними напрямками удосконалення зовнішньоекономічної діяльності та нарощування експортного потенціалу підприємства є:

- збільшення експорту продуктів переробки зернових культур за рахунок будови нового заводу;
- підвищення урожайності зернових культур за рахунок дотримання технічних регламентів вирощування;
- підвищення якості зернових культур за рахунок використання нових технологій та сортів зернових культур;
- зменшення вартості логістичних витрат за рахунок удосконалення транспортної інфраструктури.

Розглянуті основні напрямки вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Кернел-трейд». Зокрема проведено аналіз вдосконалення зовнішньоекономічної стратегії ТОВ «Кернел-трейд», де виявлено - створення відділу експорту, що значно підвищить результативність експортних операцій та забезпечить високий рівень конкурентоспроможності підприємства на зовнішньому ринку зернових культур.

Також наведені пропозиції, щодо нарощування експортного потенціалу підприємства:

1) Розширення терміналу «Трансбалктермінал» в морському порту «Чорноморськ», адже ТОВ «Кернел-трейд» фактично є єдиною компанією в Україні, яка має такі значні обсяги експорту морськими шляхами.

2) Будівництво нового олійноекстракційного заводу в Старокостянтинівській Хмельницької області., яке дасть значну прибутковість та розширить виробничі потужності підприємства.

3) Зниження вартості логістичних витрат, а саме здобуття незалежної логістики шляхом інвестування у власний парк вагонів, бо завдяки цьому ТОВ «Кернел-трейд» зможе зменшити ризики і мати більш контрольований процес залізничних перевезень.

4) Впровадити зменшення вартості витрат на реалізацію, шляхом збільшення інвестицій в «зелену-енергетику». Тобто ТОВ «Кернел-трейд» не лише зможе уникнути енергетичних ризиків, а й отримає можливість заробити додатковий прибуток та підвищити конкурентність виробництва без шкоди довкіллю.

5) Підвищення продуктивності діяльності компанії Avere, за рахунок чого ТОВ «Кернел-трейд» буде мати можливість виходу на нові експортні ринки.

6) Розширення бази сертифікатів, адже якість і безпечність продуктів – ключові показники успішності компанії, тому це допоможе відкриттю нових експортних перспектив.

АНОТАЦІЯ

Семещенко Катерина Михайлівна,

«Зовнішньоекономічна діяльність українських підприємств на ринку зернових культур (на прикладі агропромислової компанії ТОВ «Кернел-Трейд»)» випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030503 «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - зовнішньоекономічна діяльність агропромислового підприємства ТОВ «Кернел-трейд» на ринку зернових культур.

У роботі розглядаються теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності великих агропромислових підприємств: визначено поняття зовнішньоекономічної діяльності підприємства, досліджено та узагальнено чинники, що впливають на її ефективність, наведено методи оцінювання ефективності експортної діяльності.

Проаналізовано чинники, що впливають на зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Кернел-трейд» (за допомогою інструменту SWOT- та PEST-аналізу), проведено аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства, проаналізовано показники ефективності експортної діяльності ТОВ «Кернел-трейд».

Запропоновано основні напрями удосконалення зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Кернел-трейд» на ринку зернових культур за рахунок оптимізації організаційної структури та нарощування експортного потенціалу підприємства.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність підприємства, експорт, ефективність експортної діяльності, фактори ефективності експортної діяльності, ринок зернових культур, експортний потенціал.

ANNOTATION

Semeshchenko Kateryna

“Foreign economic activity of Ukrainian enterprises in the grain market (for example, agricultural company LLC “Kernel-Trade”)” on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality 6.030503 "International economy" the Odessa national economic university Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study the foreign economic activity of the agroindustrial enterprise of LLC "Kernel-Trade" in the grain market.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of foreign economic activity of large agroindustrial enterprises, as well as practical recommendations for increasing the efficiency of such activities. The concept of foreign economic activity of the enterprise is defined, the factors influencing its efficiency, methods of estimation of export activity efficiency are investigated and generalized.

The SWOT- and PEST- analysis of factors influencing LLC "Kernel-Trade" analyzed the foreign economic activity of the enterprise, analyzes the economic analysis of the export efficiency.

The main directions of increase of efficiency of foreign economic activity of LLC "Kernel-Trade" on the grain market are offered, due to optimization of the organizational structure and increase of the export potential of the enterprise.

Key words: foreign economic activity of the enterprise, export, factors of influence on export activity of enterprises, efficiency of foreign economic activity, factors of the efficiency, grain crop market, export potential.